Ten eerste

EUROPEES KLIMAATPACT

Eurocommissaris Timmermans hoop dat het nieuwe pact 'actie voor de planeet' samenbrengt.

SACHAROVPRIJS

De oppositie in Belarus ontvangt de mensenrechtenprijs van het Europees Parlement.

Foto Guus Dubbelman / de Volkskrant

Kamer wil basisschool eerder open bij leerkracht

De sluiting van de basisscholen valt slecht bij een groot deel van de Kamer. Veel fracties vragen om verkorting van de maatregel. Premier Rutte zegt niets toe.

Raoul du Pré
Den Haag

Van alle lockdownmaatregelen die het kabinet maandag aankondigde, bleek de sluiting van het basisonderwijs dinsdagavond in de Tweede Kamer het meest omstreden. De sluiting van de niet-essentiële winkels stuit vooral op weerstand van PVV-leider Wilders maar heeft verder veel draagvlak. Veel fracties drongen er in de afgelopen weken zelf op aan.

Door de sluiting van de basisscholen – van 16 december tot maandag 18 januari – voelen de meeste partijen zich echter totaal overvallen. In de rapportages van het Outbreak Management Team was in de afgelopen weken geen enkele aanwijzing dat daarop werd aangestuurd. Ook het kabinet zelf heeft lang betoogd dat een schoolsluiting voor de jongste kinderen helemaal onder aan het lijstje van mogelijke maatregelen stond.

Oppositiefracties als PvdA en GroenLinks toonden dinsdagavond hun onbegrip en kregen bijval van de coalitiefracties D66 en ChristenUnie. Het zit de fracties vooral dwars dat de maatregel niet is genomen omdat kinderen tot twaalf jaar elkaar nu ineens wel massaal zouden besmetten maar alleen om ouders te dwingen thuis te blijven bij hun kinderen. 'Dat voelt toch een beetje alsof kinderen de levende enkelband van ouders zijn', aldus D66-fractieleider Jetten. De critici zouden liefst begin januari opnieuw overwegen of de scholen niet al per 11 januari open kunnen voor alle leerlingen.

Premier Rutte toonde begrip voor dat verlangen ('Ik wil hier niet de strenge huisvader zijn') maar deed geen enkele toezegging. Hij wil pas beslissingen nemen als het effect van de jaarwisseling zichtbaar is in de besmettingscijfers. Het kabinet is er niet gerust op dat mensen die avond binnen hun huishouden zullen blijven. 'Als je op 11 januari de basisscholen wilt openen, moet je ruim daarvoor zicht hebben op de cijfers van de jaarwisseling en dat heb je dan nog niet. Als tegen die tijd de zon is gaan schijnen en alles gaat ineens heel erg veel beter....misschien kunnen we dan nog eens kijken. Maar dat ga ik hier nu niet toezeggen.'

De premier erkende dat er geen dwingend virologisch advies ligt om de basisscholen als besmettingshaard weg te nemen. 'Maar het gaat nu om het totaalpakket, niet om deze individuele maatregel. Er lopen 1,5 miljoen kinderen rond op de basisscholen, dat zijn heel veel bewegingen van ouders, al die leraren die elkaar tegenkomen...Als je massaal het aantal contacten wilt beperken zoals wij nu willen, is het uitgesloten dat je het basisonderwijs daarvan uitzondert.'

Wel beloofde hij dat het basisonderwijs helemaal voor in de rij staat zodra er weer over versoepelingen kan worden gesproken. 'Het is de eerste sector die je weer wilt openen als er enige ruimte is. Ik wil ook dolgraag dat die kinderen weer naar school kunnen.'

Het debat bracht dinsdag wel een andere primeur: voor het eerst sinds de uitbraak van de pandemie trok een partij officieel de handen af van het coronabeleid. Forum voor Democratie kondigde een motie van wantrouwen aan tegen de koers van het kabinet. Op veel steun kon die niet rekenen, want hoewel veel oppositiefracties vinden dat het kabinet te laat heeft gereageerd op het oplopend aantal besmettingen, steunen ze in grote lijnen wel de maatregelen.

Rutte erkende dat er geen virologische noodzaak was

FvD meent echter dat premier Rutte en minister De Jonge het spoor volledig bijster zijn. Tweede Kamerlid Wybren van Haga vindt dat de ernst van het virus zwaar wordt overdreven, dat het aantal doden door corona slechts een fractie is van het aantal jaarlijkse doden door kanker en hart- en vaatziekten en dat de schade van de lockdown groter is dan de schade die het virus zou kunnen aanrichten. 'Het contrast tussen de ernst van het coronavirus en de maatregelen is zo groot dat het kabinet z'n geloofwaardigheid volledig heeft verloren', aldus Van Haga. 'Nederland wordt moedwillig naar de filistijnen geholpen door een kabinet dat weigert een fatsoenlijke belangenafweging te maken.'

ment aangehaald: de ouders thuis houden.

Die zullen met deze maatregel minder snel naar kantoor gaan, is de gedachte. 'Daar zijn kinderen nu het slachtoffer van', zegt Rinda den Besten, voorzitter van de PO-Raad. De sectororganisatie voor het primair onderwijs begrijpt waarom het kabinet tot dit besluit is gekomen, maar dat neemt niet weg dat 'scholen erdoor werden overvallen'.

Irritatie

Datzelfde geldt voor sommige ouders, bij wie de argumentatie van het kabinet 'irritatie oproept', aldus Lobke Vlaming, directeur van de belangenorganisatie Ouders&Onderwijs. 'Ouders waren ook verbaasd over de timing, zo net voor de kerstvakantie.'

Bij Lynn d'Huy, directeur van basisschool CNS, zorgde het onverwachte nieuws ervoor dat ze maandag, toen de eerste plannen uitlekten, meteen in de regelstand schoot. De vertoning van de door leerlingen zelf gemaakte kerstfilm werd in allerijl van vrijdag naar dinsdag verplaatst. Hetzelfde gold voor de schildersessie met kaarsen. 'Die hadden we gelukkig al in huis', glimlacht ze vanachter haar met papieren bezaaide bureau. Op de achtergrond fonkelt een kerstboom.

Op deze dinsdagmiddag, een paar uur voordat de deuren sluiten, is d'Huy (rode sjaal om de nek, bril in haar krullende haar) vooral druk aan het inventariseren welke kinderen een Chromebook nodig hebben, om thuisonderwijs te kunnen volgen. Daarnaast moet in rap tempo de noodopvang uit de grond worden gestampt, voor ouders met een cruciaal beroep.

D'Huy heeft begrip voor het besluit van het kabinet, al had ze natuurlijk liever gezien dat de basisscholen open zouden blijven. 'Van basisschoolkinderen kun je niet dezelfde zelfstandigheid verwachten als van leerlingen van een middelbare school. Het vraagt van ouders veel pedagogische kwaliteiten om kinderen bij de les te houden. En dan moeten ze ook nog werken. Dat kan ontwrichtend werken.'

CNS is met zo'n tweehonderd leerlingen een kleine school in een overwegend welvarend dorp. Ook hier zitten een aantal kwetsbare leerlingen die extra aandacht nodig hebben, maar d'Huy is de eerste die toegeeft dat het 'een heel ander verhaal' is op scholen in achterstandsbuurten.

Tijdens de eerste lockdown werd al pijnlijk zichtbaar dat sluiting van basisscholen leidt tot toenemende klassenongelijkheid. Leerlingen die risico lopen op een leerachterstand gaan verder achteruit. Ze hebben geen laptop om op te werken, geen ouders die kunnen helpen, geen plek om hun schoolwerk te maken. Enkele duizenden leerlingen verdwenen als gevolg van het thuisonderwijs van de radar.

'Juist de kinderen die onderwijs het hardst nodig hebben, worden het hardst getroffen door de schoolsluiting', zegt Rinda den Besten van de PO-Raad. Hoewel er extra maatregelen voor deze groep worden genomen, zoals het verstrekken van gratis laptops, blijft het volgens haar moeilijk om deze kinderen te bereiken.

Kwetsbare leerlingen hebben, net als leerlingen van ouders met een cruciaal beroep, recht op noodopvang. Maar of ze ook komen? 'Bij ons wel', verzekert Kevin Merkus (27), meester van groep vier van de basisschool in Abcoude. 'Dat is het voordeel van een dorp. Als ze niet komen, dan halen we ze gewoon op.'

Salamander Lotje

Merkus heeft zich speciaal voor deze 'laatste' schooldag in een kersttrui gehuld, zo eentje met een overdadig hert en een uitpuilende rode neus. Terwijl de eveneens feestelijk geklede kinderen naar de zelfgemaakte kerstfilm kijken, onder het genot van popcorn en een pakje Wicky, vertelt Merkus over die ene leerling die vanochtend met een bezorgde blik naar hem toe kwam. 'Die zei: m'n ouders moeten werken en ik heb geen laptop.'

De rest van de leerlingen reageerde tamelijk onverschrokken op het nieuws, getuige ook de feestelijke stemming in de klas. Tijdens de film klinken enthousiaste kreten richting het scherm ('kijk, mijn broertje!') en wordt driftig paardje gereden op elkaars rug.

Leerlingen Pomme en Florine maken zich op dit moment vooral zorgen om Lotje, de doorschijnend witte huissalamander op school. 'Nu kunnen we haar geen eten meer geven', zegt Florine, terwijl ze naar het aquarium staart waar Lotje zich bewegingloos in een hoekje heeft verschanst. Of het beest een eenzame dood zal sterven? Pomme schudt van nee. 'Ze blijft gewoon hier op school. Er zal vast nog wel iemand zijn die haar te eten geeft.'